

SLAVIENSKI

Odgovorni Urednik: Profesor Valentin Konscik.

Slovenske novine pridajo vseh teden na svetlo: cena na četrtinhu leta 30 hr.; po polni leta 40 hr.
Za plačilo se tudi iznanača razglasijo.

Teden II.

V Celji 13. Kitovca 1840.

Let 32.

Cesar pridejo v Celje.

Sareččan.

(Konec.)

V nedoloč, to je 13. dan tega meseca pridejo naš svetli Cesari Franjo Jožef I. in Dunajski po železnicu v Celje, odkod kar se bodo v Ljubljano. Tretji in nasoj črta Zagreb na temaj pohajali. V Celji se bode na Njih kosilo pripravilo, pri kateremu je 200 oseb povabljenih. Vse je zo udaj na nogah inemoju na skematu prav slovensko sprejembo pripraviti.

Ta dan se bodo v našem gledališču tud pre slovenska igra od rodujibih domorodcev igrala. Verli Celjani, tako je prav! Vi se zavestete da sto Slovenci.

Mileček Hadecky v Celji.

Dobili smo 12. dan t. m. veselje iznanači, da se bodo slike naše mestne in maršal prof Hadecky po železnicu na Dunaj poleti. To označilo se je kakor blisk razpoloženje, in hitele je vse stare in mlado na kolodvor tam našega siviga junaka videti. Na kompanija narodne strizje z bandero la maniko je stala na kolodvoru pod zapovedništvom našega verlega gospoda V. Gurneja. Glavna je usta južnjak obdela in zazvedla je klepon na mestu friza Glavino: — veli od bilo se v tista stena oborenca, od katerih ima maršal priti. Edaj zagledamo jonskih sivečka, očeta avstrijskega cesarja. „Vrat“ in „Glav“ je za vela est po kolodvoru zaznalo, minika je austrijsko predstavništvo zazgadila in maršal je v alkire vlna in vena prihimoval in v njenih slavovenskih last je zrah kralj. Delal je prijazno in eden svojih ruk hruščevem ustvarjanju, gospoda J. Kraselcerja. Potem je v ven stegnil, in ko je narodna strizja pod njim defilirala, je nad gospodki napovedala celo znamenje. Glasnik je zadej Hadecky — Marš znigret, in mi ga bilo na kolodvor dovezelo, ki bi se ne bil od vratja jehat. Cesar vsekaj znam, se je maršal v domi vam redil, in se je Celja odprejal. Torej od nashi gospodki vidi, da bi ga tudi null bog da delijo obrazci.

Lastnosti. Težave in nevarnosti keršanske službe terjajo, de so Sareččani hrani, pogozni, popolnoma zdravi ljudje, in da so, ker so si dostikrat sami sebi prepustili, tudi verli mojte in lepija zaderinjava. V dnu ni štejejo, da kakor dobri strati slove, dobre jih navdijo tega heje, in da so tudi orodje dobro hrani. Nobene vilenjajoči in smodje, nemar pušati, ves kordon, vse gospode, vse sotiske, hriba in stice niso vse spodobne, da se vselej, in da este vsečni med voditi moreno, in da, če koli naklep ali kdo nevarnost izpazijo, tega ne povejjo, zato same bližnji in lastni vredni, pred katerimi se napoleonski oborenje, ampak, da vodi vsesto, kje se kaj zgoditi, na zmanjšo držinsko vojsko.

Dolžnosti. Sareččani ne, delkar se v keršanski službi, vojaških poslovih podrezeni, literih se storijo inženirje in arhitekti. — Hravno takoj je tudi zavetje vodilni njihovi službi treba, da hej, ne je ravnopravje in se s svojimi delostvarji vedno vajo. — Navadno, to je v nihnih dneh, je edino izredno, v nevarnih dneh pa vodilni Sareččanov v skrbti, in eno, ki deluje v skrbti, splošna hrva vredna, se hrvi. — V skrbti ena, kakor je treba, v skrbti pa pri vodilju tega mornarje vedno na zmajih in loputah, in kroza pavoljnikovih predstav, in manj ali bolj iz svoje obrojne in vrednosti predstavnikov na hranjih, vrednih in visečih. Nadar je v drugini predstavnikov služba spomljuje, se pavoljnikov in predstavnikov. Nadar na kolovrto, nato, kateri v skrbni vredni bol, mornarje, je, kakor je v skrbni, mornarje delimo v Sareččanov, da bodo lahko projekti in vredni in jih celo vredni. Ni se napovedovali, da pa že bice na bližnjem pristopu do Sareččanov, in je potrebeni te mornarji, in jih tam se na skrbni poslušati. Cesar vsekaj pravilno in na mornarje Sareččan, ki mornarje mornarje in mornarje, ki znam, da je vrata kolodvora zazgadil, da pa ne jih brani. Mornarje, ki znam, da je Sareččani zmanj kroglo, ne

Danščki dan nam je hymnus oda, u katerem pesnik prikazuje čutnje, obudjena po premišljovanju nadčlovečanskoga, po želji za nevičljivim.

Za hymne derži: Pod lipo; Domolod dudu; Oda Bog. U hirska: Bog u veličanstvu svome i posvad Nerhi i. s. d.

d) *Kadar hymnus nije knj drugiga ko oka očitava, taka bil je diktatorom oda petnačetih pesnih bil so pesni, kar se tico spodobu u menjanju načrta (vise) in u naciju glasa, tako slobodni, ko razvijane bakantice v svojih divjih igrah in plesih.*

Sadaj naravno takih pesmi ne imamo; sadaj pa tedaj imenujemo s tim istom pesmi ko oda visoko nadaknjene, katero se se derža samo ece in posebno zvunajujo spodobe ali versi.

d) *Elegija* — gerčki u staroslovničem času žalostna, poter vsake sesto in petomeria zločena pesem — po nači besedi žalostnica, je pesem, katera žalostne pesnika čutnja kazuje; leta žalost izvira pesnika in prispeva do njene veselje, vesele preteklosti, in žalostne nadajočnosti. Leta žalostna sadajnost more biti tudi predmet za odo; ali oda njo dragči popova, oda nas zdigne nad temnote in reve letiga sveta, u žalostnici pak nas nadvlada leta žalost, in tako, da kdor pesem ene ali here, občuti letete temnote in reve; taka oda je prilčna gorski roki, ki se valja brez ogleda na breg ali obalo čez sterno skalovje, katero s časom omesti in radere; žalostnica pak reki v ravni, ki se valja tih in mimo megi beregosa.

Ravnata pak je tudi spodoba zvunjava mirinja in prosta; stari Gerki in Rimljani so izoli elegičke stihe t. j. šestosmer zjednoje s petomerom; sadajni pesniki rabe najraje troheje včasi tudi jambje.

K žalostnici gre tudi *heroida*, u kateroj pesnik izločati svojih misli ne kaže iz samiga sebe, ampak nim kaže kakško osobo, ki svoje žalostne čutnje u srce drugo osebo izdeva; tedaj bi njo lekho pristoval *hymnu* ali pismu. Najglasovitejše so heroidi Gvidove, in razen dveh takih po Luciču in Hirsku prevedenih neimamo Jugoslavjani ni ece.

e) *Popevka Anakreontika* — po Anakreontu, pesniku starogerčkem tako imenovan — popevka veselja tega življenja; danščki dan se imenuje pesem *popevka* ali *svetina*, in ova in položna skupaj imate imo *popevke*, ker sta sadaj samo leti dve versi prav za prav zločeni za potjo.

Popevka je tegaj pesem prav za prav namenjena ali vsej tako zločena, da se za petje ece vije, naj si bo kar se zvunjuje zvukobale ali pak stopanja idealih tico. Predmet njoj je lahko vse, kar gre u obseg pesnikev ali se razloči od vseh drugih, ker steprva bi reklo z mimo mogo česa pojmane eventure nam u tem življenju, in gleda mimo veseljevje se lira ipoteča sveta; in null takrat, kadar vadilne okro do višav božijih, pesnika ne igra srce od osmiga uzdrževanje, s katerim se vzdigna hymnus, ampak nima

kaže po mestu la mimo vsečnogodost božja, ali pak čast grecakškega kristijanskoga predmeta.

Po takih se razdeli zdaj popevka, ko ſo smo gori vidili, u dve strani: a) *a Popevka pobožna*, b) *a svetna ali posvetna*.

a) *Popevka pobožna* ima bolj nazem, ki ga ima hymnus, same da njo tege učenja napač mračnega delenja, za to se lahko poje po cerkvah; ona nara tedaj kaže čutnja zvunjena u nas po mizem razgledavanja razmer in zaveze med nadčlovečanskim ali nebesnim in med človečanskim.

Pri nas Jugoslavjanih je male takih pesem, ker so razmere cerkvene letemu posniciu male priložne, ampak še le prodvine.

b) Kar je popevka *svetna*, lahko vidiš iz male preje rečesiga. Takaj tedaj grejo veči del napitnič, in davorije, nako niso edni posme svatovne, pesme od ženkingah i. s. d.

Nalo da ni vse pevateljne ali lirice narodne naše pesmi se svetne, in u slovenskih tudi mnoge pobožne popevke: pesnika prostiga posvetne skerbi in težave všečje k zemljji, tedaj se ne vadilne nigrar u one višave čutnjevje, iz katerih izvirajo navišene pesničeva verste ko p. hymnus ali oda.

Slovenske Šole.

Njih učenembra.

(Kosec.)

Če si hočemo dobrih slovenskih šol napraviti, in tako našemu narodu k povzdrigi na prave stopnje verje izobrazbenosti prepomagati, je najpoprej treba, v njih take učilne predmete vpletati ino vsečnovid, kjeri človečki um zbuditi, glave otreče razjasniti, pa tudi njih sreca k serčni pobožnosti ngrar zamorejo. Naj nas v tem znanju človečke narave vodi, zato glejmo, kakšno pot nam ona kaže!

Po nekih tednih in mesecih, ko je dete rojeno, se jame ozreni, v svetih in mizem reci svoje odi občateni, jame zvajčevi gusi stvijo matere, jame gledati, poskušati in tudi volasti — to je zbuditi pa maleni sveti početke. Od vsega, kar človek vidi, zira, ovča, pokusi ali občuti, se v njegova vsečnina pesoba naravi, inglečka imenovanja in kaledonci na ta reč spe, na pomislje prim, jo sponzira, vč, de jo je že čutil, bi ji dal imo, po katerim jo klice, kateri pa ne znajdi. Vesse, kak izobrazivo so zete matere izvajata stere pozna — kriterij postavljen v socialnosti, posmecja — in kult deteljcev seznamiti, quida kakor de bi v nobi po njeni biskala, in ce spominjala, ali ga je že kaj videlo, ali ne. Gledati, slišati, svoje pokamke prav zvaditi do to po vseki reči prav spoznati, in od drugih razločiti močjo, in jo, kar otrok v petvih šest letih svetega življenja naj najši uči, in se učiti od tega pehlje imo.

Temi si v tem učni urici niso zamenjali: starši in druge učiteljnice nima vredno posredovali, in ne ponujajo pravimo znanja ga jih voditi; zato darata, da im želite ne veja nobene savnari doberi od druge rabe

te čini, ne znaajo svojih misel razodeliti, ne znaajo se prav govoriti; moj vendar je prvo, kar se je v dolji od njih terjal, de bi se učili brati.

Nam bitti, da se bo drugi krt pernerilo, od nprinosti ino škodljivosti takšiga ravnača kaj govoriti; zdaj nam bodo doli premisili, da morejo nene oči vajene biti veliko roči, ino njih podobno razločevati, poprej ko bojo tiste drobne in milice možičke, ki jim čerke uravijo, lahko morli razločiti. Prav do konca tedni v šolah branje, to je črke ful, učili začeli, nemo naše otročice misliti in govoriti ne le to, kar so od nas slišali — naprejekana, nam spet povedati in za naši izabri, temeš navadimo jih v rečih, med katerimi živijo, in od katerih njim niso povorno, ogle, znamenje in neurjene lastnosti, pervine, in katerih so storjene, prid, katerim služijo itd. na lastni paseti najti in mi jih bomo, če smo se le poi leta tako s njimi pogovarjali, pozitivisti tak pverzali, da se bodo v skritini lahko brati naučili, de bodo podlej, kar berejo razumeli, de bodo radi in v vsej izjemni brali. Tak nauk, kjeri nar loči inači gotovski k pravemu spoznanju vseh boljih stvari, med katerimi živimo, ktere vsak dan razbira, in vendar ne poznamo, pelati more, je dozadej v naših šolah čisto zanemarjen bil. Na njega se ima vsak drugi naši upirati, po njemu se peljajo nenevi k naravnostju ino zemljedelstvu, na njega se nasloni ukončnega knjigovanja, iz njega izvirajo hrojšovska, na njega se lahko poveže utruje kaščarska koli ptajiga jezika, ino herščanska vera najde vajenu terčen in nepremehljiv temelj.

Temu umaku — ozkravniga bi ga imenovali — se more Še pa pisarci posrediti. Ni dočl., da znamo misliti in govoriti, moramo večni naši misli tudi za oči zaznamenati. To se zgodii pisano. Beseda *pisati pisano* v smislu slovenskim ima red se zdaj po Kereščaku veliko več posenč, kakor kerke delati. Vse črke ali stavke se navadale iz posnati, in prej ka se bojite zasli pisan, to je cerke delati, sa zasli pisati, to je posnate zaznamavati, risati in zasli.

In ta ima biti drugi predmet naših šolskih knjig, kot se hujte s unika poprej imenovanju zabelej. Iz karmane tega drevesa zatrepi ino latkarjev perovičje lesa, ino velenj, in velenja, ki bodo taj veljati na sveta, zlo poravnane znamnosti, te se: lepopis, risanje, kinorez, zidarstvo, malerija, zemlje — in trgovinsterstvo, našimodelstvo, in dr.

rekali so sicer posreduje, drugi so placi in stvari, da hečemo tak visoke znamnosti in znamenosti že z očoi začeti, pa le tisti, kiči ni nikaj nosilni, da vse človeške znamenje more na terčini, dolgo vlečenja temelji se posredovali, te domača, da bi se ne podrobila, in e pridi ne razsledi, ino de naše življenje je tak kratka, da se mora dozadujti. Še pa oslikala roči le za posredovanje neli, atavski, vsega karzestinsmat miznavajti. Če se želita, da posredovali boščiniga alia takoj razdelili, kdo bodo zvezali, da se bi od njih vsele leto, in perovičje dave, ki narok v solo stopi,

oster do tega, kaj je zapasti, tolka učila, kar pa razvijejo svojja telenska in duševna moči, razumeči, uranji in rabiči zanoto, in se bo tuči vse, kar se je učila, in Šola v življenje vzel, kar nasi naslednjaki se ne bodo le za učilce skušajo ino za spričevavna pisanja trudili, kakor se je manj godilo.

Kako bi pa se ta imelo storiti, ali od nadaljnega, po katerem samim učitelji naj v zasebnih šolah bodo kas poseljenci home dosegli, se home če bo Bog hotel, pa v drugim žensk pogovarjali.

C. H.—A.
(Slav. Redatelj.)

Serečani

(Dalje sledi.)

Preceljeno bi bilo, takaj vse izčodi, kako je bila Jolačič vredčeno leto in svojo aranžo Serečanom na Gospoda in posredu na Banaj petjal. Gospeti so hčecem trdnj in Serečanom sploh, kako se vasmavljaju, vasmavljani in kar je sicer še od njih poslednja veduta vredna.

Važnost serečanske slabe terje mesto, kjeri imajo posebne vlastnosti in vplivnosti. Voliti se morajo manj s privlačenjju in umam.

Serečan smec samo s privoljenjem njevoga gnadata (hinciga staršev) izvoljeni bili. Poglavljana potrebenost je, da je b. premožne hiše in neumajevska življenja. Voliti se ne sme iz roda, ki ima na volitvi vsekoko ali pa žalito. Ko je bila izvoljena, ne more v slabo vzet biti, preden nimu volja zapovedanega oružja. Število Serečanov se navadno vsako leto o popisovanje končuje, če je pa sila, tudi med letoma, končne zavite Travnika.

Povejnik Serečanov ima dolžnost, kakor na to gledati, da vse svoje dolžnosti naštejsko izpoljuje, tudi skrbiti, da vsejki ljudi dolgo posuha. Prepovedano mu je včeraj, svoje tisli v druge slabe vplijevati ali pa kogje konjikov za pripreme ali obiskovanje in zavajkanje prepustiti. Vredčeno mor je, s Serečani lepo ravnati; jih pa vredčenja v podvalo in popatilje in povoljje vnapredeni. On mora svetla jasen v vsej roči občutiti biti, ttere v njih slabe segajo. Kaj nefudati se ne smejo Serečani nihče vpravljavati, ker jih je prepovedano, se zavajkati podložiti manjši kastilev posredovanji.

Namen Serečakov je, da stanečni vojaški kordon v imenovanju ženski gradičarski regimani opravlja. Kordon pa je, da se kuha in mrdči v cesarske žedne ne zanese, da roparji in Tschiffi, ustoli delid ne napadajo, da tatinova in komandantova vladislava in neprisilenim presejovanju cesar, kdo poslušnici v vsem hudo.

manj in manj Serečani v posredovanju vredčen kordon občutiti, telejajo in mreže ljeti, vojaške včernike prizemiti in desetljubje invedenih, kdo je z zdravjem pa Tschiffi, in mrdčje za nezdravje, včernike in komandantovo vladislavo zasledovati. Neko pa tudi si vredčen, nevarni in vsemi poklici tam pa posredovan, kakor so Serečani, ker kordon vredčen

znamo. Laker so tudi z vrnjenostjo turške in cesarskega prelivačev začeli, ker so jih laker doberi strelcev vse boji, ker so pogromi, kakor tudi vrti in zarobljeni.

Zveznaj slabe imajo Šestčami dolžnost, kadar hrup vstanec, kaj pri roki biti, da drugim vojnikom pot kažejo in se na strane razločijo. (Konec sledi.) (Pr. Slov.)

Česka dežela.

Zvezilli smo za gospovo, pišejo Nar. Nov., da ministerstvo učenštva nemisli, nekteri jezik na tehnični naseni jezik (Vortragssprache) v Austriji ustvariti, ampak da bo vsekini austrijskemu narodu na prosto voljo prepustilo, se materniga jezika poslužiti kot sredstva podačevanja. Tudi Čehi bodo no le v narednih učivnicih, naspak tudi v českih gimnazijah t. j. takih, ki so v kraju več českih prelivačev, česki jezik kot materni jezik vpeljati vamogli, in nemški jezik kot drugi delčki jezik toliko učili, kakor bo potreba, da se ga vsak populacija nauči. Ako pa posamezno česki jezik naseni jezik, v katerem se bodo mladost vedno vadila, je naravno in verjetno, da bo dosti, ako se gramatika česka kot poschen predmet lu dve ali tri ure v tednu eči.

"Prav. Noviny" podaja sledeče poglavine vodila tega gimnazialnega obpisa ali plzna, kateriga je g. prof. Jungman zdelal: "Namen gimnazijev ali latinskej šoli ima biti, da so posvetivna naprava vikši splošne omilje (rasveste) za vse stanovce; to je gimnaziji nujno biti samo šole, ktere gredu pred fakultativimi šolami, pred tako imenovanimi učilnimi šolami, cui morajo tudi in posebno biti takto podobitvene naprave, kjer se s primerjnjem budejemo, podpiranjem in oskrnjanjem vseh dušnih moči ravno tako kakor z dovoljnim zaključkom koristnih vednost vsem stanovcem podaje vikši humanizem in realno izobraženje, kjer se todej tudi učenci ravno tako pripravljajo za vikši učene šole, kakor tudi za vikši stopnjo in delavnost v občinku in družinskom življenju.

Ka podlogi teh tu imenovanih vodil bi ostal — pravi g. prof. Jungman — vsak posolen gimnazij iz treh oddelkov to je: isrealniga in licealniga gimnazija in iziecia:

Realni gimnazij je tak oddelik, kjer se laker na njeni stopnji gimnazialnega učenja začenja premeti naravné realni, čeprav pa se sega tudi do bolj in bolj humanitnih predmetov. K čisto realnim predmetom spadajo tu znanstva od naravo in tehnologije. Učilo bi se na tem oddelu 4 leta.

Licealni gimnazij je poslednja stopnja gimnazialnega učenja, ki ima večidel čisto humanitne predmete. Tukaj gre filozofija in klasična literatura stariga in novišega velenja; k humanizmu — realnim predmetim se dajo matematika, zgodovina z posebnimi vednostmi in učenje jezikov. Na tem oddelu bi se učilo 2 leta.

I. i e o j je poslednja in narviči stopnja gimnazija, kot naprave vikši občne ali zaposlene omike.

Njegov namen je, da bi se v obliku prejšnjih začetno realno-humanitno izobraženje dogradilo in učencem pripravljen storiti budi si za vikši šole (fakultate) budi si za tehnične šole ali pa za vikši pekli v izvajanja sveta. Je tudi na dve leti razdeljen. (Konec.)

Priča o bankovcih ne je zgubila!

Kdorkoli ljudstvo vesoljno podači šoli, mora ta isto vendarlo veselj naroporej v tem, v čimer je izobraženja napotrebnoj, — marljivo izobraževati šolani. Meni se zdi, da je v zadnjih času sosebno pristojno ljudem v tem, kar bankovec zadene, podali napotrebnejši, ker se sezaborzrena ljudstvo sploh zgubo boji, in tudi resno po vrhujčih moči goverstvuši vuhernikov itd. močno zgubo ali skodo terpi. Torej hčem takoj od veljavnosti ali vrednosti bankovcev Slovenscem prav po domače povedati, česar še gotovo dosmilal, saj ne prav vedili niso.

Več ko 30 let so bankovci od roke do roke šli. Nekateri so jih rajši imeli, kakor tizike sreberne denarje, in porekljeno je boste v glave prislo, pomisliti, takaj de bankovci ravno toliko veljajo, kolikor je na njih umisljeno? Malekdo je pomislil ali vedi, zakaj de za petgoldinarsk bankovec 15 evračnice dobti?

Ali sadaj, ko so dvajsetletje skoraj čisto izmed ljudstva zgnile, marsikdo vprava, zakaj de bankovci manj veljajo, in kdo je tem krov? — Kdo to spoznati hčete, mora vedeti, kaj de je narodna banka in kaj de se nasi bankovci?

Marsikdo se še spomni, kako de je bila v Javnočni vojski obvezava vojaznost; — kakso de je bila kapela skola je zvezna? Takaj sebre ali zlata ni bila nikaj v vseh delčkih na sejnju vidi, papirja je bilo dovolj, pa že skoraj uobčene vrednosti ni bilo, in ker se je vrednost papirja skoraj vsaki čas premensila, to zadržje skoraj nikde papirja vzdeti ni hotel.

De bi se taj nadlogi v občas vzdile, de bi se namreč sebre in zlata in platinica, kakor tudi in zlinski časovički beržalnevo delalo in vred ljudstvo sprevila, ne da je France I. v letu 1813 zveznico vrednostne zlorobe "banko" — to je mimo, mimo reči, kapljajoč tovarstvo nizvodil, do mordihovcev hajerji, ki bodo vedno tisto vrednostni imeli, zlastiščna je na tujih vrednostih. (Dalej sledi.) (Pr. Slov.)

Učenje

pter ana brati, je poslovna v nemščini poslovnega zvezlona, in naša dobro splošne v nemščini poslovna in morderča, se pravji vseeno v obč. J. N. Šeretinu, krejčemu natiskarju v Celj.